

२००७-२००८
पूर्वमध्यमा परीक्षा
प्रथम खण्ड, द्वितीय अधिसत्र
विषय- अनिवार्य संस्कृत, द्वितीय प्रश्नपत्र

समय- ३½ घण्टा

सम्पूर्णांक-५०

१

किसी एक अनुच्छेद का हिन्दी में अनुवाद कीजिए-

Translate any one of the following stanza into Hindi.

५

(क) उत्सवे, व्यसने, दुर्भिक्षे, राष्ट्रविप्लवे, शत्रुसंकटे च यः सहायतां करोति सः बन्धुः भवति । यदि विश्वे सर्वत्र एतादृशः भावः भवेत् तदा विश्वबन्धुत्वं सम्भवति । परन्तु अधुना निखिले संसारे कलहस्य अशान्तेः च वातावरणम् अस्ति । येन मानवाः परस्परं न विश्वसन्ति । समर्थाः देशाः असमर्थान् देशान् प्रति उपेक्षाभावं प्रदर्शयन्ति ।

(ख) कृष्णमूर्तिः श्रीकण्ठश्च मित्रे आस्ताम् । श्रीकण्ठस्य पिता समृद्धः आसीत् । अतः तस्य भवने सर्वविधानि- सुखसाधनानि आसन् । तस्मिन् विशाले भवने चत्वारिंशत् स्तम्भाः आसन् । तत्र अष्टादश प्रकोष्ठेषु पञ्चाशत् गवाक्षाः आसन् । परं कृष्णमूर्तेः माता पिता च कृषकदम्पती । तस्य वासगृहम् आडम्बरविहीनं सुन्दरञ्च आसीत् ।

२

पाँच प्रश्नों का संस्कृत में उत्तर दीजिए-

Answer any five questions in Sanskrit.

५

- (क) भारतस्य राजचिह्नं किम् लिखितम् अस्ति?
(ख) गजः केन शाखाम् अत्रोटयत्?
(ग) केन सह कलहं कृत्वा नरः सुखी न भवेत्?
(घ) कति ऋतवः भवन्ति?
(ङ) कूर्मस्य नाम किम् आसीत्?
(च) के सर्वकाराय धनं प्रयच्छन्ति?
(छ) व्याघ्रः कुत्र गर्जति?

३

रेखांकित शब्दों के स्थान पर प्रश्न सूचक शब्द लिखिए ।

Write interrogative word in the place of underlined word.

५

- (क) वसुन्धरा बहुरत्ना भवति ।
(ख) नक्षत्राणाम् आवागमनं स्वयमेव भवति ।

-----२

- (ग) रमाबाई मुम्बईनगरे शारदासदनम् अस्थापयत् ।
(घ) उष्टः पृष्ठे भारं वहति ।
(ङ) गजस्य वधेनैव मम दुःखम् अपसरेत् ।

४

मञ्जूषा से उचित पद छांट कर रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए।

२½

Complete the following by using the appropriate word from the box.

(षड्, अष्टाविंशति, द्वादश, द्वौ, त्रिंशत्)

- (क) मासाः-----भवन्ति ।
(ख) ऋतवः----- भवन्ति ।
(ग) मम शरीरे-----हस्तौ स्तः ।
(घ) एकस्मिन् मासे-----दिवसाः भवन्ति ।
(ङ) फरवरी मासे सामान्यतः-----दिनानि भवन्ति ।

५

कोष्ठक से उचित पद छांट कर रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए।

२½

Complete the following by using the appropriate word from the brackets.

- (क) -----नमः (हरिं, हरये)
(ख) ----- परितः क्षेत्राणि सन्ति (ग्रामस्य, ग्रामम्)
(ग) -----उपरि वानराः सन्ति। (वृक्षस्य, वृक्षम्)
(घ) -----उभयतः पुत्रौ स्तः (पितरम्, पितुः)
(ङ) -----नमः (सूर्याय, सूर्यम्)

६

निम्नलिखित पदों के विभक्ति व वचन लिखो-

२

Define the cases and number of given words.

वेदानाम्
मतिषु
पिता
मनोरमया

- ७ मञ्जूषा से समानार्थक पद छांट कर उससे संबंधित शब्दों के सामने लिखिए- २½
Choose the synonym from the brackets and place it after the appropriate word.

(माता, दृष्ट्वा, कानने, जन्तवः, नेत्राणि)

वने	-
पशवः	-
जननी	-
नयनानि	-
विलोक्य	-

- ८ कोष्ठक से उचित पद छांट कर रिक्त स्थान की पूर्ति करिए। २½
Complete the following by using the appropriate word from the bracket.

- (क) -----बालिका मधुरं गायति (एक, एका, एकः)
(ख) -----कृषकाः कृषिकर्माणि कुर्वन्ति (चत्वारः, चतस्रः, चत्वारि)
(ग) -----पत्राणि सुन्दरराणि सन्ति। (ते, ताः, तानि)
(घ) धेनवः दुग्धं-----।(ददाति, ददति, ददन्ति)
(ङ) वयं संस्कृतम्-----।(अपठम्, अपठन्, अपठाम)

- ९ निर्दिष्ट लकार में धातु रूप लिखो- ८
Write the verbal forms as directed.

भू अथवा पठ् धातु	-	लङ् लकार
गम् अथवा कृ धातु	-	लृट् लकार

- १० किन्हीं पाँच में सन्धि कीजिए। ५
Write sandhi of any five given below

हरि + ईशः
महा + उदयः
तथा + एव

देव + आलयः

कः + अपि

गण + ईशः

११

किन्हीं पाँच वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए।

Translate any five sentences into Sanskrit.

१०

- (१) तुम कहाँ जाते हो?
- (२) वे दोनों गेंद से खेलते हैं।
- (३) मैं गाँव जाऊँगा।
- (४) हम दोनों कल पढ़ेंगे।
- (५) तुम सब संस्कृत पढ़ो।
- (६) तुम दोनों क्या खाओगे?
- (७) वह मेरी बहिन है।
- (८) उसका क्या नाम है?
